

Asia: VN/698/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista?

Työ- ja elinkeinoministeriö on lähettänyt Kuhmon kaupungille lausuntopyynnön työ- ja elinkeinoministeriön valmistelussa olevasta, ”Työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi”-luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle (VN/698/2021). Tämä esitysluonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle sisältää valmisteluvaiheen mallinnuksen niin sanotusta pohjoismaisten työllisyyspalveluiden mallista. Kuhmon kaupunki kiittää ministeriötä mahdollisuudesta lausua tässä yhteiskunnallisesti ja työvoimapolitisesti merkittävässä asiassa ja esittää siihen liittyen tämän lausuntonsa.

Kuhmon kaupunki näkee valmisteilla olevan pohjoismaisen työllisyyspalveluiden mallin olevan tavoitteiltaan kiitettävä siinä suhteessa, että mallissa kuntien työllisyyspalveluiden sekä TE-hallinnon asiakkaille tarjottaisiin entistä enemmän henkilökohtaista, kasvokkain tapahtuvaa ohjausta ja palvelua. Vertailukohtana voidaan nostaa esille se, että Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluissa tuotettiin vuosina 2012-2020 yhteistyössä Kainuun TE-toimiston kanssa kuntalaisille vapaaehtoiseen palveluun osallistumiseen perustuvaa ratkaisukeskeistä työhönvalmennusta. Tämän työhönvalmennuksen kautta n. 70-80 % siihen eri vuosina osallistuneista työttömistä työnhakijoista löysi palkkatyötä. Tämän kuntakohtaisen kokemuksensa perusteella Kuhmon kaupunki katsoo toteen näytetyksi ainakin sen, että Kuhmon olosuhteissa asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan räätälöity, kohti palkkatyöhön työllistymistä suuntaava ohjaus ja valmennus auttavat merkittävässä määrin työtöntä asiakasta työllistymään.

Huomioiden muun muassa käsillä olevaan esitysluonnokseen sisältyvät kirjaukset pohjoismaiseen työvoimajärjestelmän malliin allokoitavista ilmeisen riittämättömistä taloudellisista resursseista, mallin sisältämisestä, varsin mekaanisesti työnhakija-asiakkaille asettavista työnhakuvelvollisuuksista (0-4 työpaikan hakeminen kuukaudessa), sekä kaikille työnhakija-asiakkaille samalla tapaamistiheydellä

toteuttavista työhaun ohjaustapaamisista (joiden tarjoamisessa ei huomioida asiakkaiden yksilöllisiä eroja), Kuhmon kaupunki katsoo esitysluonnoksessa olevan useita muutostarpeita. Näitä muutostarpeita avataan konkreettisemmin jäljempänä seuraavissa lausunnon kohdissa.

Yleisenä yhteenvetonaan työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemasta ”Työnhakijan palveluprosessin ja eräiden työttömyysetuuden saamisen edellytysten uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi”-luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle (VN/69872021) Kuhmon kaupunki toteaa, että pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin tulisi jättää nyt esitettyä huomattavasti enemmän mahdollisuuksia mallin kunta-, toimija- ja aluekohtaiseen soveltamiseen. Jos mallia alettaisiin soveltaa nyt esitetyllä tavalla, Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluiden henkilöstöresurssi jouduttaisiin vähintäänkin kaksinkertaistamaan nykyiseen verrattuna. Samoin jouduttaisiin hankkimaan laajoja uusia toimitiloja, työnhakija-asiakkaiden tapaamiseen ja palvelemiseen samalla tapaamistiheydellä kaikille asiakkaille tarjottavissa tapaamisissa. Kuhmon kaupungin näkemys on, että työnhakija-asiakkaalle tarjottavassa palvelussa tärkeintä on palvelun tarjoaminen asiakkaalle räätälöitynä hänen henkilökohtaisten tarpeidensa mukaan, jolloin saavutetaan paras palvelun työllistymisvaikuttavuus sekä asiakastytyväisyys. Kuhmon kaupunki toivoo suunnitteilla olevaan pohjoismaiseen työvoimapalvelumalliin jätettävän kunnille mahdollisuus sopia työnhakija-asiakkaan tapaamisten tahti ja määrä yksilöllisesti kunkin työnhakija-asiakkaan tilanteen mukaan, samoin kuin työnhakija-asiakkaan työhaun tavoite.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; taloudelliset vaikutukset?

Jos pohjoismainen työvoimapalvelumalli toteutettaisiin esitetyllä tavalla, tarvittaisiin sen tehokkaaseen toteuttamisen Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluissa vähintäänkin kaksi kertaa nykyinen henkilöstömäärä ja samassa suhteessa lisää toimitiloja. Mikäli laki halutaan esitetyssä muodossa säätää, katsoo Kuhmon kaupunki että valtion tulee kompensoida tästä Kuhmon kaupungille syntyneet kustannukset täysimääräisenä valtionosuujärjestelmän kautta tai jollakin muulla toimivalla menettelytavalla.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset viranomaisten toimintaan (ml. resursseja koskevat asiat)?

Lain toteuttaminen esitetyllä tavalla merkitsisi tarvetta nykyistä suuremmalle henkilöstöresurssille kuntien työllisyyspalveluissa. Kuhmon kaupunki ei näe esityksen olevan kuitenkaan sisällöllisesti täysin selvä sen suhteen, miten tämä henkilöstöresurssien lisääminen tapahtuisi ja millä tavoin se taloudellisesti kompensoitaisiin kunnille. Olisi toivottavaa selkeyttää esitystä tältä osin.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; vaikutukset työllisyyteen?

Kuhmon kaupunki katsoo kuntalaisten hyvään elämään kuuluvan mahdollisuuden saada tukea ja apua työllistymiseen, mikäli kuntalainen sellaista tarvitsee. Tätä tukea tulisi kuitenkin tarjota työtä etsiville kuntalaisille heidän tarpeisiinsa yksilöllisesti räätälöidyllä tavalla. Yksilöllisesti räätälöidyn ja työnhakijoille tarjottavan tuen Kuhmon kaupunki näkee vaikuttavan positiivisesti työllisyyteen ja yritysten mahdollisuuksiin saada työvoimaa.

Lausuttavaa vaikutusten arvioinnista; muut vaikutukset?

Jos pohjoismainen työvoiman palvelumalli toteutettaisiin esitetyllä tavalla, tulisi se Kuhmon kaupungin arvion mukaan huomattavasti kuormittamaan työnantajia, lisääntyvien työnhaun yhteydenottojen kautta. Kuhmon kaupunki toivoo, että esityksen jatkovalmistelussa selvitetäisiin yrittäjäjärjestöjen kanta pohjoismaisen työvoiman palvelumallin myötä kasvavaan työnhaun yhteydenottojen määrään. Työllisyyden edistämisen ja työvoiman hankkimisen ei tulisi aiheuttaa liiallista rasitusta työnantajille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakijan palveluprosessista?

Esityksessä työttömäksi työnhakijaksi rekisteröityvän henkilön alkuhaastattelun määritellään tapahtuvan viiden arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta. Kuhmon kaupungin työllisyyspalveluiden käytössä olevilla resursseilla tämä olisi käytännössä hyvin vaikeaa. Muutoin, kts. lausunnon kohta ”Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista”.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien palveluprosessista?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien palveluprosessista?

Esityksessä on mainittu, että työvoimakoulutuksessa tai muissa palveluissa olevan työnhakijan työnhaku- tai muut täydentävät keskustelut järjestettäisiin vasta koulutuksen tai muun palvelun loppuvaiheessa. Asiakkaan työllistymisen edistämisen näkökulmasta voisi olla järkevämpää, että jo palvelun aikana havaitut seikat voitaisiin huomioida työllistymissuunnitelmassa ja suunnitella palvelun jälkeistä aikaa mahdollisimman ennakkoiden

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa muistutuksesta?

Ei lausuttavaa.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuudesta?

Käsillä olevassa esitysluonnoksessa mainitaan, että työttömyysetuuden saamisen edellytysten täyttymisen seuranta toteutuisi työnhakijan itse ilmoittamana verkkopalvelussa. Kuhmon kaupunki kannattaa tämän tavan käyttämistä. Muilta osin, kts. lausunnon kohta ”Yleistä lausuttavaa esitetyistä muutoksista”.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa osa-aikaista työtä tekevien työnhakuvelvollisuudesta?

Työnhakuvelvollisuus tulisi ulottaa koskemaan myös osa-aikatyötä tekeviä henkilöitä, koska nämä henkilöt pääsääntöisesti nauttivat soviteltua työttömyysetuutta osa-aikatyöstä saamansa työtulon lisäksi. Muussa tapauksessa työttömyysetuuteen liittyvä työnhakuvelvollisuus ei koskisi tasapuolisesti kaikkia työttömyysetuutta saavia työnhakijoita.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa koulutuksessa olevien työnhakuvelvollisuudesta?

Kuhmon kaupunki katsoo että työttömyysturvaetuutta nauttiva henkilö on nauttimansa etuuden perusteella lähtökohtaisesti velvollinen hakemaan työtä. Tästä syystä olisi loogista ja suotavaa että myös koulutuksessa olevilla henkilöillä olisi työnhakuvelvollisuus.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; lausuttavaa

työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisestä?

Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan työttömillä työnhakijoilla tulisi lähtökohtaisesti olla aina työnhakuvelvollisuus. Jos työnhakijan työkyky on alentunut tai kokonaan kadonnut, tulisi tällainen henkilö ohjata sairauslomalle, kuntoutukseen, työkyky- tai eläkemahdollisuuksien selvittelyyn, tai muuhun hänelle soveltuvaan palveluun.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä eroamisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa työstä kieltäytymisen perusteella asetettavasta seuraamuksesta?

Ei lausuttavaa.

Työttömyysturvalaki; lausuttavaa porrastetusta seuraamuksesta?

Kuhmon kaupunki arvioi esityksessä kuvatun, työvoimapoliittisesti moitittavasta menettelyä koskevan porrastetun seuraamusjärjestelmän monimutkaistavan kuntien työllisyyspalveluiden työntekijöiden työtä. Todennäköisesti tällainen seuraamusjärjestelmä tekisi mainittujen seuraamusten vaikutusten mieltämisen myös työnhakija-asiakkaille aiempaa haastavammaksi. Neljälle eri portaalle porrastetut seuraamukset voivat olla haastavia asiakkaan osalta; ollakseen varma toimintansa seurauksista asiakkaan tulee itse muistaa (tai tiedustella työllisyyspalvelun virkailijalta) millä seuraamusjärjestelmän porrastuksen askelmalla hän työttömyysturvansa suhteen on.

Esityksen mukaan ensimmäinen porrastetuista, työvoimapolitiittisesti moitittavasta menettelyistä työnhakija-asiakkaalle tuleva seuraus olisi huomautus. Tätä huomautusta asiakkaalle annattaessa ei esityksen mukaan kuitenkaan selvitetäisi syytä asiakkaan menettelyyn, vaan menettelyn syy selvittäminen tapahtuisi vasta asiakkaan toistaessa moitittavan menettelynsä uudelleen kahdentoista kuukauden aikana. Kuhmon kaupunki arvioi tällaisen, ajallisesti taaksepäin tapahtuvan menettelyjen syiden selvittelyn olevan varsin epäkäytännöllistä. Toivottavampaa sekä työnhakija-asiakkaan että häntä palvelevan työllisyyspalveluiden henkilöstön osalta olisi mahdollisimman selkeä ja tulkinnallisesti yksiselitteinen seuraamusjärjestelmä, ilman useille eri portaille jaoteltuja eriasteisia seuraamuksia sekä ajassa taaksepäin tapahtuvia syiden selvittelyjä. Kuhmon kaupunki toivookin esityksen jatkovalmistelussa esityksen sisältöä viettävän tähän suuntaan.

Työttömyysturvalaki; muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta?

Työllisyyden kuntakokeilusta annetun lain 14 § tulisi muuttaa sellaiseen muotoon, että myös ne kuntien viranhaltijat jotka työskentelevät alle 50 % työaikaosuudella työllisyyden kuntakokeilun tehtävissä, saisivat käyttöoikeuden URA-järjestelmään ja sen tulevaisuudessa mahdollisesti korvaavaan uuteen järjestelmään. Erityisesti tämä uudistus helpottaisi pienten kuntien viranhaltijoiden osa-aikaista työskentelyä työllisyyden kuntakokeiluun liittyvissä tehtävissä.

Lausuttavaa muiden lakien muuttamisesta?

Ei lausuttavaa.

Lausuttavaa muutosten voimaantulosta ja siirtymäajan järjestelyistä?

Kuhmon kaupunki arvioi, että toteutuessaan pohjoismainen työvoiman palvelumalli olisi historiallisen suuri muutos työllisyydenhoidon alueella. Jotta näin suuri muutos voitaisiin toteuttaa hallitusti ja jotta työnhakija-asiakkaita palveleva asiakaspalveluhenkilöstö niin kunnissa kuin TE-hallinnossa olisi tehtäviensä tasalla uuden palvelumallin astuessa voimaan, tulisi järjestää laajamittaista, riittävän pitkään kestävä ja laadukasta koulutusta kaikille mallin parissa eri organisaatioissa asiakaspalvelutyötä tekeville viranhaltijoille

Lausuttavaa suhteesta perustuslakiin ja säätämijärjestyksestä?

Ei lausuttavaa.

Muuta lausuttavaa?

Esitetyssä muodossaan pohjoismainen työvoiman palvelumalli on Kuhmon kaupungin näkemyksen mukaan perimmäisiltä tavoitteiltaan erinomainen – työllisyyden edistäminen ja ihmisten auttaminen kohti mahdollisimman pysyvää kiinnittymistä työmarkkinoille on koko suomalaisen yhteiskunnan etu – mutta toteutukseltaan varsin kompleksinen ja liian kuormittava. Kuhmon kaupunki toivoo mallia voitavan oleellisesti virtaviivaistaa ja joustavoittaa tässä lausunnossa aiemmin esitetyillä tavoilla.

Kovalainen Riitta

Kuhmon kaupunki - Kuhmon kaupunginhallitus 10.8.2021 § 247